

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMLERİ WEB SAYFALARINA İLİŞKİN GÖRSEL BİR ANALİZ¹

AN VISUAL ANALYSIS FOR THE WEB PAGES OF THE DEPARTMENTS OF FINE
ARTS TRAINING

Ali Osman ALAKUŞ²
Barış AYDIN³

Öz

Web siteleri, günümüzde hızlı veri akışını gerçekleştirme özelliğiyle kurumların tanıtımında önemli bir iletişim aracı işlevini sürdürmektedir. Üniversite ve fakültelerin hedef kitlelerine internet kanalıyla iletişimleri, kurum kimliği ve kurum imajının oluşturulmasıyla daha kolaylaşmıştır.

Bu çalışmada; üniversitelerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Resim-iş Eğitimi Anabilim Dallarının web sitelerinin görsel tasarımında, tasarım ilke ve elemanlarının ne ölçüde dikkate alındığı saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın evreni, devlet üniversitelerinin Eğitim Fakültelerinde bulunan Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinin Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalları örneklem ise, Türkiye'nin 7 coğrafi bölgesinden öğrenci potansiyeli ölçüt alınarak seçilmiş olan 7 üniversitenin ilgili birimlerine ait web sitelerinin ara yüzleridir.

Araştırma kapsamındaki Atatürk, Çukurova, Dokuz Eylül, Gazi, Harran, Marmara ve On dokuz Mayıs Üniversitesi Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalının web sayfalarının görsel boyutunun analizi, belirlenen yedişer adet tasarım elemanı ve ilkesi ölçüt alınarak yapılmıştır. Araştırmada ayrıca, sözü edilen tasarım elemanları ve ilkelerine göre örnek bir web portalı hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tasarım Elemanları ve İlkeleri, Grafik Tasarım, Web Tasarımı, Görsel Kimlik, Kurum Kimliği.

Abstract

Being an important communication mean, web sites in which fast data transfer materializes, institution is publicized from its first source have made it quite easy for institutions to reach their target masses. Web sites enable especially universities and faculties the opportunity to communicate with their target masses via internet, to present the institution by means of creating the institutions' identity and image. Therefore the universities and faculties using web sites for their presentation materialize their presentations and strengthen their institutional identities by reflecting also their identity indicators to web sites.

The aim in this research: is to determine to which degree the universities' Fine Arts Education Departments' Painting Teaching Main Branches plan the visual design of the web sites they materialize presentation and information in for their target masses by remarking design principles and elements. In the research firstly the source screening model is used, subsequently web design programme is called upon for the sample web portal prepared in practice. The scope of the research is the Fine Arts Education Departments' Painting Teaching Main Branches of Education Faculties in the state universities'. The sample consists of the visual dimension of the web sites' main faces belonging to the 7 universities from 7 geographical regions, being selected according to their student potential.

The analysis of the visual dimension of web pages belonging to Painting Teaching Main Branches of the universities of Atatürk, Çukurova, Dokuz Eylül, Harran, Marmara and Ondokuz Mayıs, which are taken as sample in the research, was conducted according to the selected seven design principles and elements. Finally a sample web portal is prepared according to the seven design principles and elements being defined as criterion in the research.

Key Words: Design Elements and Principles, Graphic Design, Web Design, Visual Identity, Institution Identity.

¹ *Bu araştırma, D.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalında yapılmış olan "Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Web Sayfalarının Tasarım Elemanları ve İlkeleri Açısından Analizi ve Bir Web Tasarımı Örneği" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Doç.Dr., D.Ü. Z.G.Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Bölümü, aolakus@gmail.com

³ Arş.Gör., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, barisaydin399@gmail.com

GİRİŞ

Geçtiğimiz yüzyılda bilgi çağının etki gücüyle erişilen durum, veri kullanımının hayata yansıtılarak bir yaşantı şekline dönüştürülmesi olmuştur. Üçüncü binde gelişen koşullar ve hayatın doğurduğu yeni durumlar, kişileri ve toplumları birçok alanda dönüşüm ve yenileşme gayretine itmektedir. Böylece yeniçağla birlikte farklı amaç ve beklentiler belirlenmiştir. Oluşan değişim ve istekler, toplumsal ve bireysel yaşamı da etkilemiş, yeni tutum ve davranışları zorunlu kılmıştır. İnsanoğlunun sınır tanımayan bilgiye erişim fırsatları bütün dengelerini alt üst etmiş ve çağımızın, “bilgiye hızlı erişim” çağı olarak nitelendirilmesine neden olmuştur. Bilgisayar ve internet sayesinde verilere erişme hususunda erişilen hız, bu yargıya varmada önemli nedenlerden biri olarak saymak mümkündür.

Günümüzün çok önemli bir kitle iletişim aracı olan internet, kullanıcı sayısını gün geçtikçe artırmaktadır. Bu da internetin geçen her gün insanoğlunun günlük hayatı içine girdiğinin bir kanıtıdır. Yeni yüzyılla beraber, iletişim teknolojilerinde meydana gelen hızlı gelişme, insan hayatının her aşamasında kendini hissettirmiştir. Özellikle internet, devamlı bir gelişim içinde olan etkileşimli yapısı ve yaygın kullanımıyla, coğrafik olarak birbirinden uzak kullanıcıların, aralarında iletişimi kurmalarına imkân vermiş ve bir kültürlerarası iletişim merkezi durumuna gelmiştir.

İnternet, iletişimde getirdiği kolaylıklar ve hedef kitleye ulaşmadaki hızıyla, kurumların websiteleri sayesinde dünyaya ulaşabilmelerini olağanüstü bir şekilde kolaylaştırmıştır. Web sitelerinin etkileşimli özelliği, “Uluslararasılaştırma” ve “Yerelleştirme” olmak üzere iki paradigma belirlemiştir. “Uluslararasılaştırma” kültürel sınırlılıkların üstünde evrensel bir perspektifle planlanmış, her kesim tarafından rahatça algılanabilecek nitelikte, istendiğinde kolaylıkla yerelleştirilebilecek imkânlarla sahip ara yüzleri geliştirme süreci olarak tanımlanırken, “Yerelleştirme” ise, ürünü belli bir hedef kültür için uyarlama süreci olarak açıklanmaktadır (Rızvanoğlu, 2005). Bu iki paradigmanın ve akademik çalışmaların meydana çıkardığı parametreler kültürel özel farklılıklar göstermekte, ancak genelde ortak bir paydada buluşmaktadır. Bu nedenle sözü edilen web ürünleri, iki paradigmanın da göz önünde bulundurulduğu ölçütler esas alınarak hazırlanmalıdır.

Kökleri 1960'lara kadar uzanan internet, 1990'larda web'in (World Wide Web/Dünya Çapında Ağ) ortaya çıkmasıyla popülerleşerek insan hayatı içine daha fazla yerleşmiştir. Günümüzde internet, web ile eş anlamda kullanılmakta ise de web, milyarlarca belgeden meydana gelen bir ağıdır. Bu ağ metin, grafik, ses, video, animasyon vb. web belgelerine bağlantılar içermek suretiyle internet kullanıcılarına istedikleri bilgiyi görsel şekilde sunmaktadır.

Görsel unsurlar temelinde tasarlanan web sitelerinin, aktarılmak istenen mesajı hedef kitleye etkili biçimde iletmek ve milyarlarca web sitesi arasından hedef kitlenin dikkatini çekmek gibi farklı amaçlarının gerçekleştirilmesinde etkin bir misyon yüklenmiştir. Kurumların tanıtımında, kurum kimliği ve kurum imajının hedef kitlelere aktarılmasında web sitelerinin etkin olmasınedeniyle web sitesi tasarımı yapılırken sözü edilen görsel unsurlara dikkat edilmesi bir zorunluluk olmuştur.

Eğitim, hukuk finans vb. gibi konularda büyük kitlelere hizmet veren kurumların web sitesi tasarımları, kurum kimliğinin tanıtımı açısından önemlidir. Fakülteler için ise, hedef kitleleri ile iletişime geçmek, fakülteyi tanıtmak, ilişkileri yönetmek ve kontrol etmek için kullanılan bir araçtır. Fakültelerin web siteleri, kurum kültürünü, kimliğini ve imajını hedef kitleye aktarmada büyük farkındalık oluşturmaktadır. “İmaj, bir nesnenin nasıl tanındığına, insanların onu nasıl tanımladığına, hatırladığına ve neyle ilişkilendirdiğine dair anlamlar bütünüdür. Bu, insanların bir nesne hakkındaki inançları, düşünceleri, hisleri ve izlenimlerinin etkileşiminin net bir sonucudur. Kitle iletişim araçları yoluyla işletme hakkında pek çok bilgi

aktarılmaktadır. Tüm bu bilgi kaynakları bireylerin edindiği imaja ilişkin bilgi süreçlerini etkilemektedir” (Yurdakul ve Öksüz, 2007).

Kurumların tanınmasında ve kurum markasının etkin bir şekilde aktarılmasında çok önemli olan görsel kimlik, kurum kimliğinin bir parçasıdır. Kurum kimliği, görsel öğeleri içine alan kurum tasarımının yanı sıra, kurum iletişimi, kurum felsefesi ve kurum davranışı öğelerinden oluşur. Bu öğelerin bir kuruma ait olarak kullanılması, kurumun kurum kimliğini gerçekleştirmektedir (Okay, 2002:39). Popülerleşen internet teknolojisinin sonucunda tanıtımlarında web sitelerini kullanan kurumlar görsel kimlik göstergelerini de web sitelerine yansıtarak tanıtımlarını sağlamakta ve kurum kimliklerini güçlendirmektedirler. İnternetin sözel mesajları barındıran bir araç olmasının yanı sıra bir ekran aracılığıyla göze seslenerek görsel mesajlar sunma özelliği kurumun görsel kimlik boyutunu meydana getirmektedir (Karsak, 2004:101).

Yukarıda sözü edilen etki alanı oluşturmada belirleyici önemli bir etken görsel tasarım olduğu açıktır. 1950’lerden sonra giderek gelişen bir tasarım olgusu, önceleri sadece sanat eğitimi veren kurumlarda ana ders iken, bilim ve teknolojiye gelişmelerle beraber hızlı bir değişim geçirmiş ve sanatın dışında tüm alanlara aynı düzeyde etki etmeye başlamıştır (Tepecik, 2002:28). Günümüzde tasarım; moda, mimari, grafik, mobilya, iç mekân, peyzaj, tekstil, endüstri, web sayfası vb. pek çok alanda kendini çok etkili bir şekilde hissettirmektedir. Uygulamalı tasarım alanları, endüstri tasarımı, çevre tasarımı ve grafik tasarımı olarak sınıflandırılabilir (Becer, 2002). Elbette bu tasarımların görsel sanatların temel ilke ve öğelerinden izler taşıdıkları da bir gerçektir. Çünkü tasarım teknikleri, bilimsel yaklaşımın mantıklı karakteri ile yaratıcı çabanın artistik boyutlarını birleştiren eylemdir (Borja De Mozota, 2005:10).

Tasarım olgusu etkili ve anlamlı bir görsel ürün yaratma süreci olarak tanımlanabilir. Bir web tasarımında grafik tasarım gücünün de etkisi göz ardı edilemez. Grafik tasarımda anlatılmak istenen mesaj ön planda olması ve ürünün izleyicileri etkilemesi önemlidir. Tasarımı ilgilendiren bütün alanlarda iyi bir tasarım, bir şeyin “özünün” en iyi görsel ifadeyle sunumuna katkı sağlayabilmesidir. Tasarımcının tanıtmak istediği ürünü anlatmada kullandığı dil tasarımın temelini oluşturmakta ve tasarım izleyiciye, bu dil vasıtasıyla erişmektedir. Tasarım elemanları arasındaki ilişkileri tanımlayan ilkeler vardır. Bu elemanlar ve ilkeler bilindiği oranda tasarım süreci daha bilinçli kontrol edilebilir. Hurwitz ve Day, Art Language and Application adlı eserlerinde tasarım elemanlarını çizgi, şekil, biçim, renk, doku ve uzam şeklinde sıralarken; tasarım ilkelerini ise bütünlük/birlik, çeşitlilik, zıtlık, ritim, oran/orantı, denge, hareket, örüntü ve vurgu olarak belirtmektedir (Akt. Alakuş 2002).

Bu çalışmada yapılan analizlerde, başka sanat eğitimcileri ve kuramcılarının da sınıflandırmaları dikkate alınarak yedişer adet tasarım eleman ve ilkesi ölçü olarak kabul edilmiştir. Buna göre tasarım elemanları; çizgi, biçim, şekil, renk, değer, doku ve boşluk-doluluk, tasarım ilkeleri ise denge, ritim, hareket, oran-orantı, vurgu, birlik ve çeşitlilik olarak belirlenmiştir. Bu eleman ve ilkeler, görsel anlatım dilinin grameri olarak kabul edilir. Bu parçaları Chapman (1992: 41)’a göre ise bunlar; çizgi, biçim, şekil, renk, değer, doku ve boşluk-doluluk şeklinde belirlenmiştir.

Bilindiği gibi bilimsel çalışmalarda sadece nicel verilerle arzu edilen sonuçlara ulaşmak her zaman mümkün olmayabilir. Bu bakımdan nitel araştırma yöntemiyle araştırma sürecinin izlenmesi, algıların doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül biçimde ortaya konmasına yardımcı olacağından daha farklı sonuçlara ulaştırabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemine ilgi hem ülkemizde hem de yurtdışında gün geçtikçe artmaktadır. Bir sanat eserinin değerlendirilmeden önce betimlenip analitik bir yaklaşımla yorumlanması bu bakımdan önemlidir. Sanat eseri eleştirisinde doğal olarak nitel bir yaklaşım daha gerçek sonuçlara ulaştırılabilir. Dobbs’un (1998) belirttiği gibi, betimleme

çözümleme yorumlama ve yargı aşamaları bunu göstermektedir. Erden de bu araştırma modelinin betimleme, yorumlama ve değerlendirme olmak üzere üç temel boyutundan söz etmektedir(Akt. Alakuş, 2002).

Web sitesi tasarımında istenilen hedeflere erişmede önemli bir etken olan tema görsel tasarımıdır. Web sitelerinin görsel tasarımı yalnızca estetik görünüm sağlamamakta, aynı zamanda sayfanın okunurluğu ve kullanılabilirliğini de arttırmaktadır. İyi tasarlanmış bir web sitesi kurumun küçüklüğüne, büyüklüğüne bakmaksızın hepsine bazı avantajlar sağlar, dolayısıyla kurumlara fırsat eşitliği sunar. Web sitesinin görsel tasarımı, kalitesini etkileyen önemli bir etken olmasından ötürü; renkler, grafikler ve animasyonlar tasarım elemanları ve ilkeleri bakımından uygun kullanılmalıdır. Sayfa tasarımındaki boş alanlar, resimlerin büyüklüğü ve kullanımı, animasyonların kullanımı, bir satırdaki kelimelerin sayısı, fontların büyüklüğü ve rengi gibi etkenler web sitesinin görsel tasarımını etkilemektedir. Elbette bunların sayfadaki yerleştirilme düzeni ve web sitesinin amacı ile tasarımının uyumluluğu da önemlidir.

Kurumların hedef kitleleri ile iletişimini sağlamakta güçlü rolü olan web siteleri bugün artık en etkili iletişim araçlarından biri durumuna gelmiştir. Kurumların sanal ortamda olumlu etkileşim aracı olabilecek web siteleri; üniversite sınavına girecek olan gençler, üniversitede okuyan öğrenciler, öğretim üyeleri/görevlileri/elemanları ve üniversite personellerini sanatsal doygunluğa erişmiş sanal ortamlarda bir araya getirebilir. Çünkü üniversitelerin ve fakültelerin hedef kitlelerinin büyük ölçüde genç ve eğitilmiş kesimler olmasından dolayı web siteleri çok etkili bir iletişim alanı olabilir (Yurdakul ve Coşkun, 2008).

Fakültelerin ve bünyelerindeki bölümlerin, web sitelerini amaçlarına uygun tasarlayıp doğru kullanma ortamı oluşturmaları, yaşanan çağın rekabetçi ortamında bir adım öne geçmeleri demektir. Bölümlerin, kendi web sayfalarını tasarım ilke ve elemanları bakımından yetkinliğe ulaştırmaları, kuşkusuz bir sanat eğitimi veren kurumun misyonunun gereğidir. Kurumsal web siteleri diğer kurumlarda olduğu gibi eğitim hizmeti veren üniversitelerin/fakültelerin/bölümlerin tanıtımında kurum yönetimlerine oldukça önemli fırsatlar ve kolaylıklar da sunmaktadır (Yurdakul ve Öksüz, 2007).

Toplumsal yaşantımızda internet, tutum, davranış ve alışkanlıklarda önemli değişiklikler gerçekleştirebilecek bir potansiyel barındırır. Öyle ki, internet aileden arkadaşlık ilişkilerine ve iş ilişkilerine kadar bir takım sosyal yapıyı değiştirmeye başlamış olmakla birlikte, neredeyse hayatın her alanında yer almaktadır (Tarcan, 2005). İnternetle birlikte pek çok habere, gazetelerin web sitelerinden ulaşabilmekte ya da bir konuda araştırma yapılmak istenildiğinde vazgeçilmez bir başvuru kaynağı olmaktadır. İnternet, birbirlerinden coğrafik olarak uzakta bulunan insanların iletişimini kolaylıkla gerçekleştirilebilir olanağı sunmaktadır. Aynı zamanda internet sayesinde ürünlerin alım satımı gibi ticari işlemler sanal ortamda gerçekleştirilebilmektedir. Bu derece hayatımızın içine giren internet ürünü web sitelerinin görsel tasarımının, internet kullanıcılarının beklentilerine ne ölçüde cevap verdiği ve bir web sitesi kullanıcısının ziyaret ettiği web sitesinin görsel bakımdan kaliteli olup olmadığına nasıl karar verdiğine ilişkin sorular cevap beklemektedir.

Web sitesinin temel karakteristikleri, içerik ve görsel tasarımıdır. İçerik, web sitesinde sunulan bilgiyi, özellikleri ve hizmeti ifade etmekten ziyade görsel tasarım ise bu içeriğin internet kullanıcılarına sunum biçimi görevini görmektedir. Web sitesinin görsel tasarımı, kalitesini etkileyen önemli bir etkidir. Web sitesinin görsel tasarımı; renklerin, grafiklerin, animasyonların uygun kullanımını ve web sayfalarının uygun büyüklüğünü anlatır. Web sitesinin ziyaretçileri tarafından ilk olarak gözlenen sitenin görsel tasarımına ilişkin kalite boyutudur. Etkin bir web sitesinin tasarlanması birçok bakımdan, fiziksel bir alanın tasarımı ile benzerlikler göstermektedir. Bir müşterinin, mağazada kalma süresini, mağazanın dekorasyonu, mağazada çalan müziğin türü gibi hususların etkilemesi gibi; bir web sitesi

ziyaretçisinin de sitede harcadığı süreyi etkileyen faktörlerin başında web sitesinin görsel tasarımı olduğu söylenebilir. Bu nedenle internet ziyaretçilerinin web sitesine ilk girişleriyle oluşan izlenimleri önem arz etmekte ve web sitelerinin anayüzü önemli bir duruma gelmektedir. Anayüz, web sitesinin görsel tasarımının bütünüdür. Web sitesinin görsel çekiciliği artmasıyla ziyaretçilerin web sitesinde bulunma sürelerinin artması doğru orantılıdır (Yüksel, 2007: 520-523). Dolayısıyla kurum kimliğinin oluşumunda, korunmasında ve değişiminde web sitelerinin görsel tasarımı ile bu olgular arasındaki ilişki bu çalışmanın önemini arttırmaktadır.

Araştırmanın Problemi

Türkiye’de devlet üniversitelerinin Eğitim Fakültelerinin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Resim-iş Eğitimi Anabilim Dallarına ait web sitelerinin anayüzlerinin görsel boyutuna tasarım elemanları ve ilkeleri yansıtılmış mıdır? Araştırma kapsamına alınan üniversitelerin Eğitim Fakültelerinin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Resim-iş Eğitimi Anabilim Dallarına ait web sayfaları;

1. Tasarım elemanları (çizgi, biçim, şekil, renk, değer, doku ve boşluk-doluluk) ölçütlerini karşılamakta mıdır?
2. Tasarım ilkeleri (denge, ritim, hareket, oran-orantı, vurgu, birlik ve çeşitlilik) ölçütlerini karşılamakta mıdır?

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, Türkiye’de devlet üniversitelerinin Eğitim Fakültelerinin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerindeki Resim-iş Eğitimi Anabilim Dallarının web sitelerindeki görsel tasarımın, tasarım ilke ve elemanları bakımından nasıl tasarlandığını tespit etmek ve örnek bir tasarımla iyileştirilmesine katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Yöntem ve Verilerin Analizi

Araştırmada web siteleri nitel bir yaklaşımla analiz edilmiş olup, kaynak tarama modeli kullanılmıştır. Kaynak tarama modeli, ele alınan konuyu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2008).

Bu çalışmada tasarım ilke ve elemanlarını belirlemek amacıyla web sayfalarının sunum özellikleri ile ilgili literatür incelenmiş ve web sitesinin çözümlenmesi için bir ölçüt oluşturulmuştur. Karsak’ın (2004) AndréMartinet’den aktardığına göre, “Tutarlı olmak şartıyla, daha doğrusu belli bir bakış açısıyla yapılmış olmak koşuluyla her çözümlenme geçerlidir”. Araştırmanın konusu olan web sitelerinin değerlendirilmesinde pek çok ölçüt olsa da; öğretim tasarımı ve içerik düzenleme, teknik kapasite ve ekran tasarımı esas kabul edilmiştir.

Tasarım eleman ve ilkelerinden hangilerinin dikkate alınacağı konusunda; Hurwitz ve Day (1995), Chapman (1992), Kırıçoğlu (1991) ve Özsoy (2007) gibi sanat eğitimcisi ve kuramcılarının sınıflandırmaları da dikkate alınarak yedişer adet tasarım eleman ve ilkesi ölçüt kabul edilmiştir. Buna göre, tasarım elemanları çizgi, biçim, şekil, renk, değer, doku ve boşluk-doluluk; tasarım ilkeleri ise, denge, ritim, hareket, oran-orantı, vurgu, birlik ve çeşitlilik olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın evreni için, “Yükseköğretim Kataloğu 2010” dokümanındaki devlet üniversiteleri incelenmiştir. Buna göre bünyesinde Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü bulunan 41 Eğitim Fakültesi belirlenmiş ve bölümlerinde web sitesi bulunan 28 Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalına olduğu anlaşılmıştır. Türkiye’nin 7 coğrafi bölgesinden, öğrenci potansiyeli ölçüt alınarak seçilmiş olan Atatürk, Çukurova, Dokuz Eylül, Gazi, Harran, Marmara ve Ondokuz Mayıs üniversitelerinin ilgili birimlerine ait web sitelerinin ana yüzlerinin görsel

boyutu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Erişilen veriler tasarım ilke ve elemanlarının web sayfalarına yansımaları bakımından ölçütlere dayalı olarak puanlanmış ve ayrıca örnek bir web portalı hazırlanmak suretiyle araştırma tamamlanmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Araştırmada ilgili üniversitelerin web sayfaları tasarım elemanları ve ilkelerine göre incelenmiş ve aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır. İlk olarak **Atatürk Üniversitesi**, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı web sitesinin ana yüzü incelenmiştir. (Resim 1).

Resim 1: AÜ KKEF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD Web Sitesinin Anayüz Görself

Web sayfasında tasarım elemanlarına yönelik olarak yapılan incelemede; renk, çizgi, değer, şekil ve boşluk/doluluk tespit edilirken biçim ve dokunun olmadığı anlaşılmıştır. Tasarım ilkelerine yönelik olarak yapılan incelemede ise; denge, ritim, hareket, oran-orantı ve birlik tespit edilirken vurgu ve çeşitliliğin olmadığı görülmüştür.

Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı web sitesinin anayüzü aşağıda yer almaktadır (Resim 2).

Resim 2: ÇÜ EF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD Web Sitesinin Anayüz Görself

Web sayfasında tasarım elemanlarına yönelik olarak yapılan incelemede; renk, çizgi ve şekil belirlenirken biçim, doku, değer ve boşluk/doluluk olmadığı anlaşılmıştır. Web sayfasında tasarım ilkelerine yönelik olarak yapılan incelemede; denge, oran-orantı ve birlik tespit edilirken ritim, hareket, vurgu ve çeşitliliğin olmadığı anlaşılmıştır. Sayfanın görselliğinde bulunan tasarım ilkelerinden;

Aşağıda **Dokuz Eylül Üniversitesi** Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı web sitesinin anayüzü görülmektedir (Resim 3).

Resim 3: DEÜ EF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD Web Sitesinin Anayüz Görself

Bölümün web sayfasında tasarım elemanlarından renk, çizgi, doku, değer, şekil ve boşluk/doluluk tespit edilirken sadece biçim elemanının olmadığı anlaşılmıştır. Web sayfasında tasarım ilkelerine yönelik olarak yapılan incelemede ise; denge, oran-orantı ve birlik tespit edilirken ritim, hareket, vurgu ve çeşitlilik olmadığı anlaşılmıştır.

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı web sitesinin anayüzü Resim 4'te görülmektedir.

Resim 4: GÜ GEF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD Web Sitesinin Anayüz Görself

Web sayfasında tasarım elemanlarına yönelik olarak yapılan incelemede; renk, çizgi, değer, şekil ve boşluk/doluluk tespit edilirken doku ve biçim elemanlarının olmadığı anlaşılmıştır. Web sayfasında tasarım ilkelerine yönelik olarak yapılan incelemede; denge, oran-orantı, vurgu ve birlik tespit edilirken ritim, hareket ve çeşitliliğin olmadığı anlaşılmıştır.

Harran ÜniversitesiEğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı web sitesinin anayüzü aşağıda yer almaktadır (Resim 5).

Resim 5: HÜ EF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD Web Sitesinin Anayüz Görself

Web sayfasında tasarım elemanlarına yönelik olarak yapılan incelemede; renk, çizgi, doku, şekil ve boşluk/doluluk tespit edilirken biçim ve değer elemanlarının olmadığı anlaşılmıştır. Web sayfasında tasarım ilkelerine yönelik olarak yapılan incelemede; denge, ritim, oran-orantı ve birlik tespit edilirken hareket, vurgu ve çeşitlilik kavramlarının olmadığı anlaşılmıştır. Sayfanın görselliğindeki tasarım ilkelerinden;

Marmara ÜniversitesiAtatürk Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı web sitesinin anayüzü aşağıda yer almaktadır (Resim 6).

Resim 6: MÜ AEF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD Web Sitesinin Anayüz Görself

Web sayfasında tasarım elemanlarına yönelik yapılan incelemede; renk, çizgi, doku, değer, şekil ve boşluk/doluluk tespit edilmekle birlikte sadece biçim elemanının olmadığı anlaşılmıştır. Web sayfasındaki tasarım ilkelerinin incelenmesinde denge, oran-orantı ve birliğe rastlanırken; ritim, hareket, vurgu ve çeşitliliğin olmadığı belirlenmiştir. Sayfada bulunan tasarım ilkelerinden;

Ondokuz Mayıs ÜniversitesiEğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı web sitesinin anayüzü aşağıda yer almaktadır (Resim 7).

Resim 7: OMÜ EF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD Web Sitesinin Anayüz Görseli

Web sayfasında tasarım elemanlarına yönelik yapılan incelemede; renk, çizgi, değer, şekil ve boşluk/doluluk tespit edilirken biçim ve doku elemanlarının olmadığı anlaşılmıştır. Web sayfasında tasarım ilkelerine yönelik olarak yapılan incelemede; denge, ritim, oran-orantı ve birlik tespit edilirken hareket, vurgu ve çeşitliliğin bulunmadığı anlaşılmıştır. Web sayfasındaki tasarım ilkeleri aşağıda değerlendirilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çağımızda bilgi, iletişim teknolojilerinin kullanıldığı alanlar ve kurumlar açısından çok önemlidir. Bilginin en popüler iletişim aracı olan internet ve web siteleri ile ilgili kurumlar farklı çalışmalar gerçekleştirmekte ve geçen her dakika kurumsal web sitelerini güncellemek zorunda kalmaktadırlar. Bu bağlamda kurumlar web sitelerini tasarlarken özellikle farklı tanıtım alanlarıyla uyum sağlamak zorundadırlar. Kurumların web siteleri kurum kimliğini, kültürünü, felsefesini ve imajını hedef kitleler tarafından algılanmasında önemli bir farkındalık oluşturmaktadır. Kurum kimliği kapsamındaki grafik tasarım uygulamaları bir kurumun bütün iletişim araçlarını bazı sınırlılıklarla özelleştirir. Böylece söz konusu kurumlar görsel bir kimliğe sahip olur ve diğer kurumlardan ayırt edilirler. Bu nedenle grafik tasarım uygulamaları bir kurumun görsel yüzünü oluşturur. Böylece kurumlar farkındalık oluşturabilir, hatırlanabilir ve hedef kitle tarafından tercih edilebilir.

Görsel kimlik “Bir firmanın, binalarının, mağazalarının dış görünümünden, iç dekorasyonuna, ambleminden, kullanılan tüm basılı evraklarına, satış ya da servis elemanlarının kıyafetlerinden, taşıt araçlarının tasarımına kadar geniş bir yelpaze içinde, yapılan işe uygun renkler kullanılarak dizayn edilmiş görüntüsüdür” (Dobbs, 1998). Görsel kimlik sistemi, bir kurumun görsel bileşenlerini seçkin, tutarlı ve ekonomik bir biçimde gruplandırır ve kurumun hedef kitleleri üzerinde olumlu ya da olumsuz etkiler oluşturma açısından önem taşır. Web siteleriziyaretçilerin web sitesine erişebilirliği, sitenin kullanım

kolaylığı, iletişim akışı, interaktifliği, web site üzerinden geribildirimlerin yönetilebilirliği ile beraber web siteleri görsel tasarımı açısından analiz edilebilir (Yurdakul & Coşkun, 2008). Bu bağlamda, bu araştırma kapsamında ele alınan bölümlerin web sitelerinin görsel boyutu tasarım elemanları ve ilkeleri açısından değerlendirilmiş ve yapılan araştırma sonunda ortaya çıkan sonuçlar Tablo 1’de belirtilmiştir.

	Tasarım Elemanları	Tasarım İlkeleri	Toplam	Toplam (%)
AÜ KKEF GSEB Resim-İş Eğt. ABD	5	5	10	71,4
ÇÜ EF GSEB Resim-İş Eğt. ABD	3	3	6	42,8
DEÜ EF GSEB Resim-İş Eğt. ABD	6	3	9	64,3
GÜ GEF GSEB Resim-İş Eğt. ABD	5	4	9	64,3
HÜ EF GSEB Resim-İş Eğt. ABD	5	4	9	64,3
MÜ AEF GSEB Resim-İş Eğt. ABD	6	3	9	64,3
OMÜ EF GSEB Resim-İş Eğt. ABD	5	4	9	64,3
Ortalama	5	3,7	8,7	62,1
Aralık	0-7	0-7	0-14	0-100

Tablo 1: GSEB Resim-İş Eğitim Anabilim Dalları Web Sitelerine Ait Sonuçlar

Tablo 1’de görüldüğü gibi, Atatürk Üniversitesi KKEF GSEB Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalına ait web sitenin görsel boyutunda tasarım elemanı ve ilkelerinden 10’u belirlenmiş olup, % 71,4 ile örnekleme oluşturan grupta tasarım elemanları ve ilkelerine en fazla yer verilen web sayfası olmuştur. Öte yandan Çukurova Üniversitesi EF GSEB Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalına ait web sitesinde ise, tasarım elemanı ve ilkelerinden 6’si belirlenmiş % 42,8 ile tasarım elemanları ve ilkelerine en az yer verilmiş olduğu görülmektedir. Dokuz Eylül, Gazi, Harran, Marmara ve Ondokuz Mayıs Üniversitelerinin Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarına ait web sayfalarının görselliğinde % 64,3 oranında tasarım elemanları ve ilkelerinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Araştırmaya konu tüm üniversitelerin ilgili birimlerinin genel ortalamasına gelince Tablo 15’ten de anlaşılacağı üzere, tasarım elemanları ve ilkeleri, % 62,1 oranında web sayfalarının görsel boyutuna yansıdığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında ele alınan örneklem grubuna ait web sitelerin anayüzü, araştırmanın alt problemlerinden tasarım elemanları ve tasarım ilkelerine ait bulgular olarak incelenip sonuçlar elde edilmiştir.

1. Tasarım Elemanlarına ait bulgulardan elde edilen sonuçlar

Tasarım, kendini oluşturan unsurların enerjisel yapısının somutlaşması olup barındırdığı paradoksların, çatışmaların tansiyonu ile meydana çıkan anlam ve ruhun, ifadeleşmiş bir yapım-üretim tekniğinin somutlaşmasıdır. Plastik sanatlarda anlamın, fonksiyonelliğinin anlatım değerlerini kazanmaları için tasarımsal “anlatım tekniği elemanları” vardır. Keşif, üretim somutlaştırılırken, taslak ve tasarımın orijinal düzenlemesinin anlatım değerinin somutlaşması için belirli elemanlara ihtiyaç vardır (Atalayer, 1994). İşte bu anda tasarım elemanları sorun çözümlerinde katkısı olabilecek güçlü kavramlardır, fakat tasarımların tamamen merkezine geçip yerini almamalıdır. Yani tek başlarına kullanıldıklarında yetersiz kalmaktadırlar (Alakuş, 2002).

Örneklem grubunu oluşturan Atatürk, Çukurova, Dokuz Eylül, Gazi, Harran, Marmara ve Ondokuz Mayıs Üniversitelerinin Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarının web sayfalarının görsel boyutunda Tasarım Elemanlarına ait elde edilen sonuçlar Tablo 2’de gösterilmiştir.

	Renk	Çizgi	Biçim	Doku	Değer	Şekil	Boşluk/ Doluluk	Toplam
AÜ KKEF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD	Var	Var	Yok	Yok	Var	Var	Var	5
ÇÜ EF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Var	Yok	3
DEÜ EF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD	Var	Var	Yok	Var	Var	Var	Var	6
GÜ GEF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD	Var	Var	Yok	Yok	Var	Var	Var	5
HÜ EF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD	Var	Var	Yok	Var	Yok	Var	Var	5
MÜ AEF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD	Var	Var	Yok	Var	Var	Var	Var	5
OMÜ EF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD	Var	Var	Yok	Yok	Var	Var	Var	5
Var (n)	7	7	-	3	5	7	6	-
Var (%)	100	100	-	43	71,5	100	85,7	-

Tablo 2: GSEB Resim-İş Eğitim Anabilim Dalları Web Sitelerinin Tasarım Elemanlarına Ait Sonuçlar

Tablo 2’ye göre, Dokuz Eylül Üniversitesi EF GSEB Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalının web sayfasının görselinde 6 adet tasarım elemanını kullanmasıyla tasarım elemanlarına en fazla yer veren birim olduğu söylenebilir. Web sayfasının anayüzünde 3 adet tasarım elemanına yer vererek bu elemanları en az kullanan birim ise, Çukurova Üniversitesi EF GSEB Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalına ait web sayfası olduğu söylenebilir. Ayrıca Atatürk, Gazi, Harran, Marmara ve Ondokuz Mayıs Üniversitelerinin ilgili birimlerin web sitelerinin görsel boyutunda 5’er adet tasarım elemanı kullanıldığı sonucuna varılmıştır.

Araştırmanın sınırlılıkları içinde incelen web sayfalarının anayüzlerinde Tablo 2’den da anlaşılacağı gibi, 7 üniversitenin tamamında tasarım elemanlarından renk, çizgi ve şekil elemanları görülebilir. Öte yandan bu üniversitelerin ilgili birimlerinin sitelerinde doku elemanı % 43 ile 3 üniversitede, değer elemanı % 71,5 ile 5 üniversitede ve boşluk/doluluk elemanı da % 85,7 ile 6 üniversitede kullanılmıştır. Ayrıca ulaşılan en dikkat çekici sonuç ise, hiçbir üniversitenin ilgili birimlerinin web sayfalarında biçim elemanını kullanmaması olduğu söylenebilir.

Üniversitelerin ilgili birimlerinin web sayfalarında kullanılan görsellerde yer verilen tasarım elemanlarının teorik bağlamda gerekliliklerini detaylı olarak tartışmakta yarar vardır. Bu bağlamda, ışığın cisimlere çarptıktan sonra yansıyarak gözümüzde bıraktığı etki (Özsoy, 2006) olarak renk, görsel kimliğin önemli ve anlamlı bir ögesidir. Kurumlar hedef kitlelerinde oluşturmak istedikleri izlenime göre renk seçmektedirler. Renkler yer aldıkları ortama bağdaşarak değer alır ve bir anlam yüklenirler (Okay, 2002). Bu açıdan üniversitelerin Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarının web sayfalarının incelendiğinde benimsenmiş olan kurumsal renklerin aynı şekilde korunduğu anlaşılmaktadır. Belki de bu kaygıyla incelenen birimlerin hemen hemen tamamı web sayfalarında renk elemanına yer vermişlerdir. Ancak renklerin ton değerlerine bile yer verilmesine rağmen daha başka renklerin göz ardı edilmesi bir eksiklik olarak değerlendirilebilir.

Bir şekli matematiksel olarak tanımlayan yönüyle çizgi tasarımda önemlidir. Bu öğeyle bir logonun çizgisel ve renkle doldurulmuş halleri üretilebilir (Ambrose& Harris, 2010). Analiz edilen web sayfaların % 100'ünde çizgi elemanını geometrik şekillerle gerçekleştirildiği görülmektedir. Ayrıca, birimlere ait web sitelerinin tasarımında linkler, banner ve ana bar gibi kısımların varlığından dolayı belki istem dışı da olsa bu elemanın kullanılmış olduğu söylenebilir.

Araştırmanın örneklemindeki üniversitelerin 3'ünün ilgili birimleri % 43 oranda doku elemanı web sayfalarının görsel tasarımına yansımışlardır. Bu üniversiteler Harran, Marmara ve Dokuz Eylül Üniversiteleridir. Dokunun, bir yüzey üzerinde varlığından söz edilebilmesi için, orada tekrarlara dayalı formel bir düzen oluşturulması gerekmektedir (Ketenci & Bilgili, 2006). Sözü edilen web sayfalarında belirli unsurların tekrarı ile dokunun oluşturulduğu görülmektedir. Örneğin, Harran Üniversitesinin ilgili bölümüne ait web sayfasının anayüzünün tamamına hâkim alt alta dizilmiş ve devamlılığı olan kahverengi ve siyahtan meydana gelen ince yatay şeritler gösterilebilir. Diğer bölümler için de farklı birimlerin tekrarı ile oluşturulmuş dokuların varlığından söz edilebilir.

Tasarım elemanlarından değer, açıklık ve koyuluğun göstergesidir. Farklı değerlerdeki renklerle birbirine geçiş ve aynı renklerin farklı tonlarıyla da bütünlük oluşturulur (Özsoy, 2006). Çözümlemesi yapılan web sitelerinin % 71,5'i sayfalarının anayüzünde değer elemanına yer verdiğinden bahsedilebilir. 5 üniversitenin ilgili birimlerine tekabül eden bu sonuca karşın Çukurova ve Harran Üniversitelerinin ilgili birimlerinin web sayfalarına değer elemanını yansıtmadıkları saptanmıştır. Bir rengin siyah ve beyaz ile olan bağı anlamıyla değeri (Alakuş ve diğerleri, 2009) anayüzüne yansıtan bölümler, bunu rengin siyah-beyaz geçişleriyle sağlamaya çalıştıkları söylenebilir.

Şekiller geometrik ve doğal şekiller olarak sınıflandırılmış olup; kare, dikdörtgen, üçgen ve daire gibi çizimler geometrik şekilleri oluşturmaktadır (Özsoy, 2006). Nesnenin fiziksel alanının dış hatları olarak tanımlanabilen şeklin tasarımlarda yerinin olması doğaldır. Araştırmada incelenen tüm web sayfalarda % 100 oranında dikdörtgen, kare ve daire gibi geometrik çizimlerin yanı sıra kurumların logolarında mevcut olan stilize edilmiş çizimlerde de şekil elemanı yer etmiştir.

Bir tasarımda boşluk/doluluk, kullanılan öğelerin daha iyi algılanmasını sağlar. Algılanmanın gerçekleşebilmesi için sadelik, yalınlık ilk şart durumundadır. Bu durumu oluşturacak ilk eleman boşluktur. Boşluğa sahip olmayan bir düzenlemede kullanılan objeleri algılamak güçleşir. Boşluklar bir kompozisyonun adeta akciğeri görevini görüp, rahatlamayı sağlayan bir zenginliğe işaret etmektedir (Pektaş, 2001). Tahlili yapılan sitelerden 6'sında yani ilgili birimlerin % 85,7'lik bir oranında boşluk/doluluk elemanı bulunmaktadır. Sadece Çukurova Üniversitesi EF GSEB Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalına ait web sayfasının anayüzünde bu eleman bulunmamaktadır. Örnekleme oluşturan diğer web sayfalarında açıklamalar için ayrılan boşluklar ve kullanılan linkler, banner, barlar bulunduğu kısımların da orantılı bir şekilde doluluk elemanının düşünüldüğü anlaşılmaktadır.

2. Tasarım İlkelerine ait bulgulardan elde edilen sonuçlar

Tasarım ilkeleri, tasarımların hazırlanmasına yardımcı olduğu gibi tasarımların nasıl düzenlendiğini çözümlenmeye de katkıda bulunur. Beğeni kazanan tasarımların üretimi için bir formül önermek belki kolay olabilir, ancak eğer tasarımlar kural ve emirlere maruz bırakılırsa elbette sanatın varlığından söz edilemez. Bu nedenle sanatçılar/tasarımcılar anılan ilkeleri, kendi aralarında kabul görmüş ortak değerler bütünü olarak gerekli görmüşlerdir (Alakuş, 2002). Tasarım ilkeleri, tasarımların hazırlanması sürecinde yol göstericidir ve sanatsal çalışmaların nasıl tasarlandığının analizinde de rol oynar (Chapman, 1992).

Bu gereklilikler paralelinde araştırmanın örneklemini Atatürk, Çukurova, Dokuz Eylül, Gazi, Harran, Marmara ve Ondokuz Mayıs Üniversitelerinin Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarının web sayfalarının görsel boyutunda Tasarım İlkelerine göre yapılan analizlerin sonucu Tablo 3'te belirtilmiştir.

	Denge	Ritim	Hareket	Oran-Orantı	Vurgu	Birlik	Çeşitlilik	Toplam
AÜ KKEF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD	Var	Var	Var	Var	Yok	Var	Yok	5
ÇÜ EF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD	Var	Yok	Yok	Var	Yok	Var	Yok	3
DEÜ EF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD	Var	Yok	Yok	Var	Yok	Var	Yok	3
GÜ GEF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD	Var	Yok	Yok	Var	Var	Var	Yok	4
HÜ EF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD	Var	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	4
MÜ AEF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD	Var	Yok	Yok	Var	Yok	Var	Yok	3
OMÜ EF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD	Var	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	4
Var (n)	7	3	1	7	1	7	-	-
Var (%)	100	43	14	100	14	100	-	-

Tablo 3: GSEB Resim-İş Eğitim Anabilim Dallarının Web Sitelerinin Tasarım İlkelerine Ait Sonuçlar

Tablo 3'te görüldüğü gibi, Atatürk Üniversitesi KKEF GSEB Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalına ait web sitesinin görsel boyutunda tasarım ilkelerinden 5'ini kullanmak suretiyle yukarıdaki gerekliliklere en çok önem verdiği görülebilir. Web sayfalarının görselinde 3 tasarım ilkesi belirlenen Çukurova, Dokuz Eylül ve Marmara Üniversiteleri ise, bu ilkeleri en az yer veren durumdadırlar. Ayrıca Gazi, Harran ve Ondokuz Mayıs Üniversitelerinin Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarına ait web sitelerinin görsel boyutunda da 4'er adet tasarım ilkesi kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Araştırma çerçevesinde analizi gerçekleştirilen web sayfalarının görselinde Tablo 3'ten de anlaşılacağı üzere, 7 üniversitenin tamamında tasarım ilkelerinden denge, oran-orantı ve birlik ilkeleri kullanılmıştır. Öte yandan ritim ilkesi % 43 ile 3 üniversitede, hareket ve vurgu ilkesi % 14 ile 1'er üniversitede kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca bu kısımda ortaya çıkan en dikkat çekici sonuç ise, her hangi bir üniversitenin ilgili birimlerinin web sayfalarında çeşitlilik ilkesini kullanılmamış olmasıdır.

Analiz edilen web sayfalarının anayüzlerinin % 100'ünde denge ilkesi kullanılmış olup, bu ilkenin ekranın sağına, soluna, altına ve üstüne eşit bir şekilde objelerin dağıtılarak kullanılmasıyla sağlandığı ifade edilebilir. Bir tasarımda denge görsel ağırlığındaki dağılımı gösterir. Denge, bir eserin üstten alta tüm parçalarıyla ilgilidir ve tahterevallî karşılaştırmasındaki gibi sadece iki tarafla ilgili değildir (Özsoy, 2006). Bir düzenlemede oranın görünüşüyle yakından ilişki kurmada denge söz konusudur.

Web sayfalarının tasarımlarında ritim ilkesini Atatürk, Harran ve Ondokuz Mayıs Üniversiteleri, belirli objeleri veya şekilleri ardıl olarak kullanarak sağlamaya çalışmışlardır. Bu durum ritmin tasarımda mevcut olan objelerin veya öğelerin kendi aralarında oluşturdukları ardışık zaman ve mekân aralıklarının belirlediği düzen (Sözen & Tanyeli, 2003) tanımıyla örtüşmektedir. Bununla birlikte incelenen web sayfalarının ancak % 43 ile 3'ünün web görselinde bu ilkenin varlığından söz edilebilir.

Atalayer'in (1994) P. Klee'den aktardığına göre, ".....'hareket ve yön' birbirlerine bağlı ve birbirlerini belirleyen iki ayrı gerçekliktir. Hareket, sakin (dingin, dengede) olduğu noktalarda bile, daima çift yönde hareket ediyormuş etkisi yapar. Objektif olarak denge içinde olan kuvvetler (bir satıhta veya noktada) daima iki yönü ifade ederler." Bu da hareket ilkesinin tasarımlarda gerçekleştirilmesinin ne kadar zor olduğunun bir göstergesidir. Bu zorluğun üstesinden örneklem gruptan sadece Atatürk Üniversitesi gelmiştir. % 14'lük bu oran, hareketin iyi anlaşılması ve klasik, monoton ve durgun bir tasarımın yeğlendiğini göstermektedir.

Bir kompozisyondaki ölçü ilişkileri ile ilgili olan oran-orantı, çoğu kez sanatçının uğraştığı bir ideal ilişkiyi gerektirir (Alakuş, 2002). Bu elemanın üniversitelerin ilgili birimlerinin tümünün web sitelerinde kullanılmış olması, tasarımcıların oran-orantıyı artık vazgeçilmez bir öge olarak algılamış oldukları biçiminde yorumlanabilir.

Bir tasarımda vurgu, tasarımın odak noktasıdır. Tasarımda temel düşünce; fotoğrafla mı, illüstrasyonla mı ya da yalnızca tipografi ile mi daha etkin bir şekilde vurgulanacağı araştırılmayı gerektirir. Tasarımda mizahî, trajik veya soyut imgelerden hangisinin anlatımı daha da güçlendirdiği bilinmelidir (Becer, 2002). Tasarımın böylesi anlam yüklü bir ilkesi tam anlaşılmadığından olsa gerek vurgu ilkesi sadece Gazi Üniversitesinin ilgili biriminin web sitesinde düşünülmüştür. Burada vurgu web sayfasının ana yüzünde ana barın sol kısmında kullanılan fotoğraf ile gerçekleştirildiği söylenebilir.

Araştırmada incelenen tüm üniversitelerin ilgili birimlerinin web sayfalarının görsellerini oluşturan, background renklerinden bannerlere, bannerlerden kullanılan şekillere, tipografiye, logolara ve mevcut bütün ritmik öğelerin kendi aralarında kurdukları bağ vasıtasıyla birlik ilkesinin sağlandığı anlaşılmaktadır. Birliği tasarımdaki çizgi, şekil, renk, doku ve ışık-gölge alanlarının tümünün bir görsel motifin orkestrasını oluşturmadaki ana öğeler olarak görmek mümkündür (Alakuş, 2002). Sözü edilen web tasarımlarında birliğin bu kaygılarla düşünüldüğü ileri sürülebilir.

Sonuç olarak, ilgili birimlerin web sitelerinin sunum özelliklerinden görsellik bakımından incelenmesiyle; kullanmış oldukları ana yüzü görselleriyle kurumlarının logosuna ve kurumsal renklerine uygun bir tasarım yaptıkları söylenebilir. Yine genellikle bahse konu sitelerde grafikler, menü/çerçeveler tasarım elemanları ve ilkeleri bakımından kullanılmaya çalışıldığı ileri sürülebilir. Ancak, tasarım elemanlarından "biçimin"; tasarım ilkelerinden ise "çeşitliliğin" yapılan analizlerde hiç kullanılmamış olması, aslında kullanıldığı belirlenen tasarım ve eleman ve ilkelerinin ne denli bilinçli bir şekilde kullanıldığını düşündürmektedir. Bu problem, sadece bu amaçla yapılacak başka bilimsel çalışmalarda açıklığa kavuşturulmaya değer bir konu olduğunu belirtmekte yarar vardır. Fakültelerin GSEB Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalları ana sayfalarının görsel sunumunda hedef kitlenin site içerisinde kalma süresini arttıracak niteliklere sahip olanının, sadece Atatürk Üniversitesinin ilgili birimine ait web sitesi tasarımı olduğu ileri sürülebilir. Elbette daha kesin istatistiksel sonuçları verecek araştırmalar yapmak suretiyle bu tür iddiaların daha sağlıklı olacağı da kuşkusuzdur.

Dünyanın her tarafındaki sanatçıların, daima kendilerini ifade edebilecek yeni araçları aramış olduğu bilinen bir gerçektir. Yaşadıkları günün en yeni materyallerini kullanarak kendilerinin en orijinal mesajlarını o araçlarla topluma sunmak, çağını yakalama azmindeki her sanatçının vazgeçilmez bir hedefi olmuştur. Üçüncü binin yaşanmakta olduğu günümüzde, birçok sanatçının/tasarımcının bilgisayar ve çoklu ortamı (multimedya), düşünce ve duygularının aktarımında kullanması elbette doğal sayılmaktadır. "Bilgi çağı" isimlendirmesinin, yaşanmakta olan çağın getirdiği hızla paralel olduğu söylenebilir (Alakuş, 2005). Görsel sanat türlerinden bugün artık dijital beceriden bağımsız düşünülmemeyen grafik sanatlar, önemli işlevleri olan bir sanat disiplindir. Bireylerin masa üstü bilgisayarlar, dizüstü bilgisayarlar ve web sayesinde elektronik medya, sanatsal görüntü

ve tasarımlarla sürekli iç içe oldukları artık yadsınamaz bir gerçektir. Bu nedenlerle kurumsal kimlik misyonunu üstlenen web sayfalarının özellikle üniversitelerin web sayfalarının sanatsal ilke ve elemanları bakımından bir farkındalık oluşturma zorunlulukları vardır. Aksi takdirde sanatsal kaygılardan uzak, demode, güncellenmemiş, görsel yeterlikten yoksun ve kurumsal kimliği anımsatmayan bir imaj taşımayan sitelerin işlevsel olabilmeleri de kuşku vericidir.

Web sitelerinin belirtilen işlevleri sayesinde, hedef kitlelere güncel verilerin aktarılabilmesini hızlandırmaktadır. Birimlerin dışa açılan pencereleri olan web siteleri, birimin kurum imajına katkılarının yanı sıra kurum kültürüne ve felsefesine de destek olabilir. Bundan dolayı üniversitelerin, araştırmaya konu birimleriyle beraber bizzat üniversitelerin hem kendi hem de diğer birimlerinin web sitelerini görsel anlamda yetkin kişiler tarafından tasarım eleman ve ilkelerine göre tasarlamalıdır. Böyle bir yaklaşım, elit bir topluluk olan üniversite camiasıyla birlikte üniversitelerle herhangi bir şekilde iletişim kurma durumunda olan topyekûn bir kitleyi de sanatsal tasarım ürünlerine yaklaştıracak ve estetik beğeni düzeylerine değer katabilecektir.

SONUÇ ÖNERİLER

Sonuç olarak, ilgili birimlerin web sitelerinin sunum özelliklerinden görsellik bakımından incelenmesiyle; kullanmış oldukları anayüzü görselleriyle kurumlarının logosuna ve kurumsal renklerine uygun bir tasarım yaptıkları söylenebilir. Yine genellikle bahse konu sitelerde grafikler, menü/çerçeveler tasarım elemanları ve ilkeleri bakımından kullanılmaya çalışıldığı ileri sürülebilir. Ancak, tasarım elemanlarından “biçimin”; tasarım ilkelerinden ise “çeşitliliğin” yapılan analizlerde hiç kullanılmamış olması, aslında kullanıldığı belirlenen tasarım ve eleman ve ilkelerinin ne denli bilinçli bir şekilde kullanıldığını düşündürmektedir. Bu problem, sadece bu amaçla yapılacak başka bilimsel çalışmalarda açıklığa kavuşturulmaya değer bir konu olduğunu belirtmekte yarar vardır. Fakültelerin GSEB Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalları ana sayfalarının görsel sunumunda hedef kitlenin site içerisinde kalma süresini arttıracak niteliklere sahip olanının, sadece Atatürk Üniversitesinin ilgili birimine ait web sitesi tasarımı olduğu ileri sürülebilir. Elbette daha kesin istatistiksel sonuçları verecek araştırmalar yapmak suretiyle bu tür iddiaların daha sağlıklı olacağı da kuşkusuzdur.

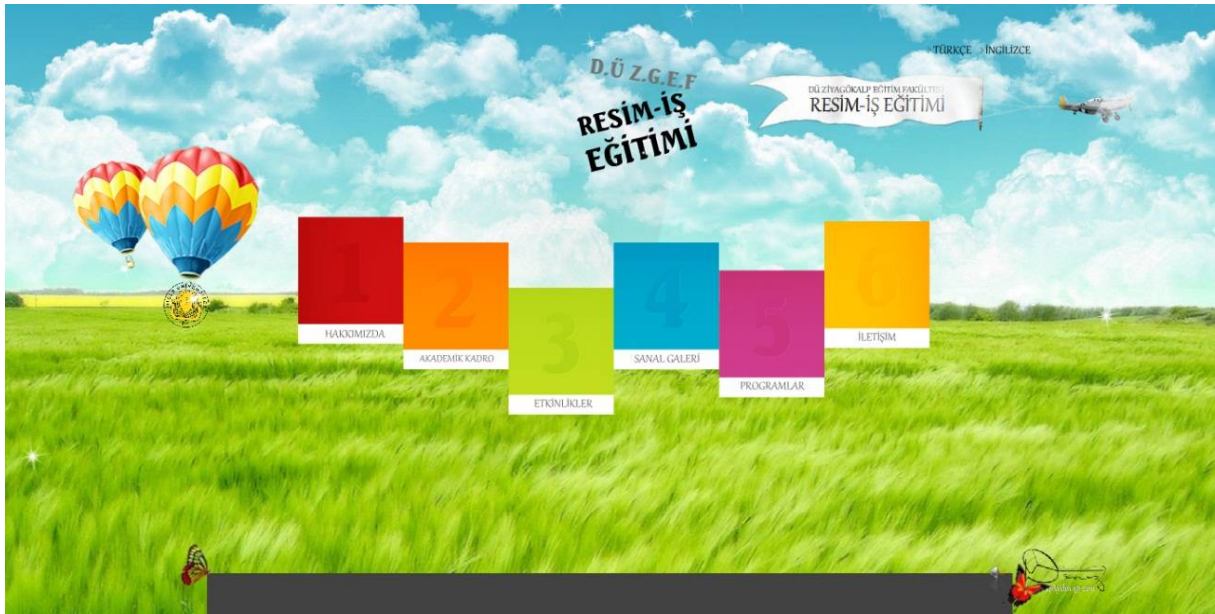
Dünyanın her tarafındaki sanatçıların, daima kendilerini ifade edebilecek yeni araçları aramış olduğu bilinen bir gerçektir. Yaşadıkları günün en yeni materyallerini kullanarak kendilerinin en orijinal mesajlarını o araçlarla topluma sunmak, çağını yakalama azmindeki her sanatçının vazgeçilmez bir hedefi olmuştur. Üçüncü binin yaşanmakta olduğu günümüzde, birçok sanatçının/tasarımcının bilgisayar ve çoklu ortamı (multimedya), düşünce ve duygularının aktarımında kullanması elbette doğal sayılmaktadır. “Bilgi çağı” isimlendirmesinin, yaşanmakta olan çağın getirdiği hızla paralel olduğu söylenebilir (Alakuş, 2005). Görsel sanat türlerinden bugün artık dijital beceriden bağımsız düşünülemeyen grafik sanatlar, önemli işlevleri olan bir sanat disiplindir. Bireylerin masa üstü bilgisayarlar, dizüstü bilgisayarlar ve web sayesinde elektronik medya, sanatsal görüntü ve tasarımlarla sürekli iç içe oldukları artık yadsınamaz bir gerçektir. Bu nedenlerle kurumsal kimlik misyonunu üstlenen web sayfalarının özellikle üniversitelerin web sayfalarının sanatsal ilke ve elemanları bakımından bir farkındalık oluşturma zorunlulukları vardır. Aksi takdirde sanatsal kaygılardan uzak, demode, güncellenmemiş, görsel yeterlikten yoksun ve kurumsal kimliği anımsatmayan bir imaj taşımayan sitelerin işlevsel olabilmeleri de kuşku vericidir.

Web sitelerinin belirtilen işlevleri sayesinde, hedef kitlelere güncel verilerin aktarılabilmesini hızlandırmaktadır. Birimlerin dışa açılan pencereleri olan web siteleri, birimin kurum imajına katkılarının yanı sıra kurum kültürüne ve felsefesine de destek olabilir. Bundan dolayı üniversitelerin, araştırmaya konu birimleriyle beraber bizzat üniversitelerin

hem kendi hem de diğer birimlerinin web sitelerini görsel anlamda yetkin kişiler tarafından tasarım eleman ve ilkelerine göre tasarlanmalıdır. Böyle bir yaklaşım, elit bir topluluk olan üniversite camiasıyla birlikte üniversitelerle herhangi bir şekilde iletişim kurma durumunda olan topyekûn bir kitleyi de sanatsal tasarım ürünlerine yaklaştıracak ve estetik beğeni düzeylerine değer katabilecektir.

Araştırmada öneri olarak; Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı için örnek bir web portalı hazırlanmıştır. Bu portal, tasarım ilke ve elemanları dikkate alınıp ilgili ölçütler temelinde görselleştirilmiştir.

Sözü edilen web sitesinin anayüzü aşağıda yer almaktadır (Resim 8). Bu web sitesinin ana barında mevcut olan bölümler; Hakkımızda (Resim 14), Akademik Kadro (Resim 15), Etkinlikler (Resim 16), Sanal Galeri (Resim 17), Programlar (Resim 18) ve İletişim (Resim 19) başlıklarıyla tasarlanmıştır.

Resim 8: Örnek Web Sitesi İçin Hazırlanan DÜ ZGEF GSEB Resim-İş Eğitimi ABD Web Sitesinin Anayüzü Görseli

Örnek web sitesinin anayüzünün görsel boyutunun **Tasarım Elemanlarına** göre analizi şöyle yapılabilir. Renk elemanı, hazırlanan tasarımda en bariz biçimde sitenin ana barında mevcut olan altı linkin yer aldığı altı kutuda görülmektedir. Bu kutular için kullanılan farklı renkler (kırmızı, turuncu, yeşil, mavi, mor) ile birlikte, arka plan için hazırlanmış olan yeşil ton ağırlıklı zemin ve gökyüzünü oluşturan mavi ile sağlanmıştır. Ayrıca tasarımda kullanılan balonun üzerindeki renklerin (kırmızı, sarı, turuncu ve mavi) yanı sıra kelebeklerde, arıda ve uçakla birlikte flama da bulunan fırçada birbirinden farklı pek çok renk de bu elemanın varlığını gösteren belirli unsurlardır.

Web sayfasının görselindeki alt bar için hazırlanmış olan ince uzun dikdörtgenin oluşturduğu izlenim çizgi elemanını göstermektedir. Ana bar için tasarlanmış olan orta kısımda farklı renklere sahip kutuların yan yana gelerek eğri bir çizgi hissi uyandırması (Resim 9), balonların üzerinde yer alan renklerin kırık çizgiler gibi görünmesi (Resim 10) ve arka plan için kullanılan resimde gökyüzünü ve yeri ayıran ufuk çizgisi de çizgi elemanının kullanıldığı görülmektedir.

Resim 9: Örnek Web Sayfasının Ana Bari

Biçim elemanı, sitede hareketli animasyonların gerçekleştirilmesi için kullanılan uçak, fırça, balonlar, kelebekler ve arı öğeleriyle (Resim 10) tasarlanmıştır.

Resim 10: Örnek Web Tasarımında Bulunan Biçimler (uçak, fırça, balonlar, kelebekler, arı)

Doku elemanı, örnek portalın arka planını oluşturan ana resmin yeşilini oluşturan kısımda ardışık fırça darbelerinin meydana getirdiği bütünü yanı sıra (Resim 11) bulutların tasarımında da farklı fırça darbelerinin (Resim 12) kullanılmasıyla oluşturulmuştur.

Resim 11: Örnek Web Sayfasının Arka Plan Resminin Alt Kısmı

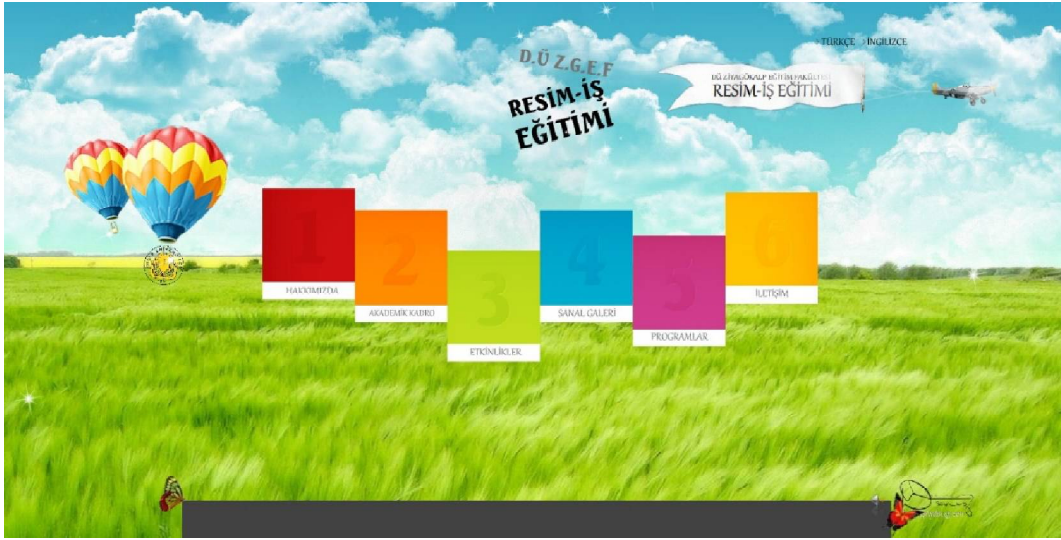
Tasarımın arka planında yer alan resmin zemininde ve bulutlarda gerçekleştirilen renk geçişlerinde değer elemanına yer verildiği görülmektedir (Resim 12). Ayrıca web sayfanın belirli yerlerinde kullanılan çeşitli biçimlerin (uçak, flama, fırça, balonlar, kelebekler, arı)

üzerinde kullanılan renklerdeki geçişlerde de değerin tasarımda düşünüldüğü anlaşılmaktadır (Resim 10).

Resim 12: Örnek Web Sayfasının Arka Plan Resminin Üst Kısmı

Şekil elemanı, web sayfanın ortasında bulunan ve ana barın linklerini içinde barındıran farklı renklerdeki altı karenin (Resim 9) kullanılması, alt barın zeminini oluşturan gri dikdörtgen ve üniversite logosunda mevcut olan çift başlı kartal ile gerçekleştirilmiştir.

Resim 13: Örnek Web Sayfasının Alt Barı

Web sitesinin aktif linklerinin bulunduğu şekillerin ana barda kullanılmasıyla bilgilerin içinde bulunduğu kısım, görselin orta bölümüne yerleştirilerek doluluk sağlanmıştır. Görselin sağ ve sol kısımlarında sadece belirli biçimlerin kapladığı alan dışında büyük bir kısmının gerçekleştirdiği sadelik ise boşluğu göstermektedir (Resim 13).

Önerilen web sitenin anayüzünün görsel boyutunun **Tasarım İlkelerine** göre analizi şu şekilde yapılabilir;

Denge ilkesi, hazırlanan örnek portalda arka plan için kullanılan resim ekranın tamamını kapsaması, ana barın tasarımın orta kısmında yer alması ve geri kalan hareketli-hareketsiz biçimleri ile şekillerin ana bar dışında orantılı bir şekilde bütün içinde kompozisyon düzenini bozmayacak şekilde dağıtılarak kullanılması ile elde edilmiştir (Resim 13).

Ritim ilkesi, web sayfasının arka plan resminde mevcut olan yeşilliklerin gözle görülebilir fırça darbelerinin sürekliliğiyle oluşturulan akıcılık veya devamlıkta görülmektedir (Resim 11). Tasarımda yer alan şekillerin ve biçimlerin tekrarının aynı ya da ters yönlerde kullanımı ile yapılan düzenlemede ortaya çıkan göz hareketleri (DÜ ZGEF GSEB Resim-İş Eğitimi.swf bakınız) ritmin uygulanışıdır.

Web sitenin görselinde ilk olarak ana barın linklerinin içinde olduğu renkli karelerin yan yana gelmesiyle oluşan düzenleme ile nesnelere hareket kazandırılmıştır (Resim 9). Sitenin arka plan resmindeki yeşilliklerin fırça darbelerinin gözle görülebilir devamlılığıyla oluşturulan ritmik tekrar (Resim 11) ve biçimlerin pozisyonları gereği gözün bir pozisyondan ötekine kaydırılması suretiyle valör, renk ve dokular arasındaki farkların bağlantıları da hareketi göstermektedir.

Oran-orantı ilkesi, web portalinde kullanılan biçimlerin, şekillerin ve fontların büyüklük, nicelik ve dereceleri bakımından aralarındaki ölçüsel ilişki ile web sayfasının her tarafında karşılıklı bir bütünlük anlayışının egemen olmasıyla sağlanmıştır (Resim 13).

Tasarımda ana barı oluşturan altı farklı renkten meydana gelen karelerin, diğer objelere oranla daha belirgin daha baskın olarak tasarımın merkez noktasında planlanan alana yerleştirilmesiyle vurgu ilkesi düşünülmüştür (Resim 13).

Web sayfasında kullanılan tüm öğelerin bir diğeri ile etkileşim içinde bulunmasıyla dağınıklığın ve parçalanmışlığın önüne geçilmiştir. Böylece tasarımda kullanılan şekillerin, biçimlerin ve renklerin hem bütün ile hem de tasarım öğelerinin kendi aralarındaki ilişkisi ile uyumu düşünülerek birlik ilkesi sağlanmıştır (Resim 13).

Tasarlanan örnek portalde farklı pek çok rengin kullanılması ile kompozisyonda farklı renklerden oluşan bir çeşitlilik meydana getirilmiştir. Aynı zamanda düzenlemede kullanılan pek çok farklı biçim de (uçak, fırça, balon, kelebek, arı vb.) çeşitlilik ilkesinin varlığının bir göstergesidir (Resim 13).

Resim 14: Örnek Web Sitesinin “Hakkımızda” Arayüzünün Görseli

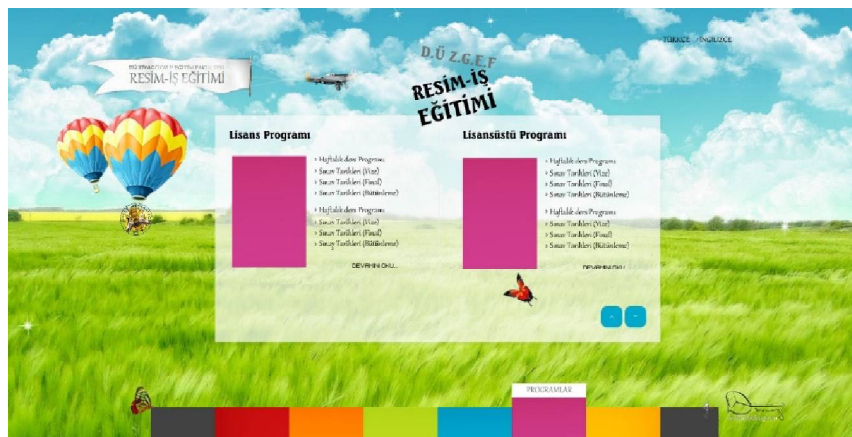
Resim 15: Örnek Web Sitesinin “Akademik Kadro” Arayüzünün Görseli

Resim 16: Örnek Web Sitesinin “Etkinlikler” Arayüzünün Görseli

Resim 17: Örnek Web Sitesinin “Sanal Galeri” Arayüzünün Görseli

Resim 18: Örnek Web Sitesinin “Programlar” Arayüzünün Görseli

Resim 19: Örnek Web Sitesinin “İletişim” Arayüzünün Görseli

KAYNAKÇA

- ALAKUŞ, A. O. (2005). “İnternet ve Sanat Eğitimi Bağlamında Görsel Sanatlar ve Dijital Boyut”, İnternet ve Toplum, Editör: Ahmet Tarcan, Anı Yayıncılık, Ankara
- _____. (2002). “İlköğretim Okulları 6. Sınıf Resim-İş Dersi Öğretim Programındaki Grafik Tasarımı Konularının Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yöntemiyle ve Bu Yönteme Uygun Düzenlenmiş Ortamda Uygulanması”, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara
- ALAKUŞ, A. O., MERCİN, L., AYAYDIN, A., VURAL, D. Ü., TUNA, S. ve YILMAZ, M. G. (2009). “Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi”, Pegem Akademi Yayınları, Ankara
- ATALAYER, F. (1994). “Temel Sanat Öğeleri”, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, No:5, Eskişehir
- BECER, E. (2002). “İletişim ve Grafik Tasarım”, Dost Yayınevi, Ankara
- BORJA DE MOZOTA, B. (2005). “Tasarım Yönetimi”, Çeviren: Sibel Kaçamak, MediaCat Kitapları, İstanbul
- CHAPMAN, L. H. (1992). “A World of Images”, Massachusetts: Davis Publications Inc., USA Worcester
- DOBBS, Stephen Mark. (1998). **Learning in andthrough Art: A Guide toDiscipline-Based Art Education**, Los Angeles California: TheGettyEducationInstituteFortheArts
- HURWITZ, A. and M. DAY. (1995). “**ChildrenAndTheir Art (MethdosfortheElementary School)**”,HarcourtBraceCollegePublishers, Florida
- KARASAR, N. (2008). “**Bilimsel Araştırma Yöntemi**”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- KARSAK, B. B. (2004). “**Görsel Kimlik Göstergeleri Açısından Arçelik Firması Web Sayfası İncelemesi**”, Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi, (1) 99-114.
- KIRIŞOĞLU, O. (1991). “**Sanatta Eğitim (Görmek, Anlamak, Yaratmak)**”, Demircioğlu Matbaacılık, Ankara
- OKAY, A. (2002). “**Kurum Kimliği**”, MediaCat Yayınları, Ankara, (3. Basım).
- ÖZSOY, V. (2007). “**Görsel Sanatlar Eğitimi: Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri**”, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara
- _____. (2006). “**Yöntem Ve Teknikleriyle Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar**”, Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları 4, Ankara
- PEKTAŞ, H. (2001). “**Ders Kitaplarında Tipografi ve Tasarım Sorunları**”, Sanat Yazıları, Sayı:8, Hacettepe Üniversitesi Yayını, Ankara

- RIZVANOĞLU, K. (2005). “**Bilişim Toplumunda İnternet Üzerinden Kültürlerarası İletişim ve Kullanılabilirlik: Paradigmalar ve Parametreler**”, Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi, 2005,(2)117-138.
- SÖZEN, M. ve TANYELİ, U. (2003). “**Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü**”, Remzi Kitabevi, İstanbul
- TARCAN, A. (2005). “**İnternet ve Sanat Eğitimi Bağlamında Görsel Sanatlar ve Dijital Boyut**”, İnternet ve Toplum, Editör: Ahmet Tarcan, Anı Yayıncılık, Ankara
- TEPECİK, A. (2002). “**Grafik Sanatlar (Tarih-Tasarım-Teknoloji)**”, Detay Yayınları, Ankara
- YURDAKUL, N. B. ve COŞKUN, G. (2008). “**Fakültelerde Web Sitelerinin Kurumsal Tanıtım Amaçlı Kullanımı: İletişim Fakülteleri Üzerine Bir Araştırma**”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 2008, (33) 141-156.
- YURDAKUL, N. B. ve ÖKSÜZ, B. (2007). “**Hastanelerde Bir Tanıtım Aracı Olarak WEB Siteleri: İzmir İli Eğitim Hastaneleri ve Özel Hastanelerin Kurumsal WEB Sitelerinin Kıyaslamalı Analizi**”, Selçuk İletişim, 2007, 5(1) 118-134.
- YILDIRIM, Ali ve H. ŞİMŞEK. (1999). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Ankara: Seçkin Yayınevi